

PACEA DE MÂINE

Documente ale Comisiei constituite în vederea pregătirii
conferinței de pace de după cel de-al doilea război mondial
(1942-1944)

**Ediție îngrijită, studiu introductiv și indice
de Petre OTU**

Din stenogramele ședințelor din 16 iunie 1942:

[...] Domnilor, la conferința din 1918, România avea o poziție politică fixată pe temeiul unor tratate și al unor acte de recunoaștere internațională a drepturilor noastre, care au precedat războiul însuși, și totuși neamul românesc a întâmpinat la conferința de pace atâtea greutăți. Cu toate că baza tratatului de pace era principiul naționalităților și că, alături de angajamentele internaționale anterioare războiului, noi aducem, prin mărturisirile de voință ale populațiilor românești din provinciile realipite, o manifestare care nu putea să nu fie recunoscută de conferința de pace, cu toate acestea știți zbuciumul pe care l-au avut cei care au participat la conferința de pace, și retragerea la care a fost silit Ion Brătianu atunci, tocmai pentru că punctul de vedere românesc nu putea să mai fie susținut pe bazele care constituiseră temeiul moral al intrării noastre în război.

Conferința de pace de mâine găsește ordinea europeană și angajamentele într-o stare cu totul nouă. Lupta și asociațiile dintre beligeranți sunt încă de pe acum atât de relative și de paradoxale unele; reconstrucția de mâine a lumii cere o strădanie de coordonare așa de deosebită de ostilitatea, de antagonismul funciar al beligeranților de azi, încât cu siguranță se va naște la conferința de pace o problemă de adevărată chimie mondială. În retorta acestei conferințe vor arde, vor fierbe, nu numai drepturile, tratatele și lucrările prestabilite prin ordinea care leagă pe unii dintre reprezentanții statelor, dar vor fi acolo adevărate lupte de ordin spiritual sau de ordin practic, pe baza cărora va trebui să se așeze continentul și lumea de mâine. [...]

[...] Marele Stat Major este astăzi în posesia tuturor lucrărilor pregătitoare pentru conferința de pace, pe care nu le au alții: problemele care s-au pus la Conferința de Pace în legătură cu granițele de atunci, propunerea granițelor la 1918, o serie întregă de elemente care pot să servească nu numai pentru materialul documentar, esențial mâine la conferința de pace, dar pot să ne ajute, mai ales, pentru că pe baza lor să putem întocmi azi cercetarea noastră de ordin politic și militar asupra diferitelor ipoteze de granițe românești.

La acestea se adaugă azi unele probleme din Răsărit care nu au existat atunci. În ce privește problemele din Răsărit, pentru că este o conferință care se ocupă și va avea răspunderea pregătirii materialului pentru conferința de pace, țin să vă fac această declarație:

Din nici un act al domnului mareșal Antonescu, al meu sau al guvernului și în nici un caz dintr-un act al Ministerului de Externe, nu reiese voința guvernului român de a anexa vreun teritoriu dincolo de Nistru. Pozițiunea juridică pe care ne-am așezat este cea de ocupație militară.

De aceea, am ținut ca și în actele juridice care au fost făcute să se menționeze că am numit un guvernator civil pe lângă Înalțul Comandament al forțelor militare. Decretul este categoric în această privință. Scopul pe care l-am urmărit a fost ca să nu facem noi o anticipare asupra ordinii politice și teritoriale pe care va avea să o hotărască conferința de pace.

Noi nu putem, indiferent de revendicările pe care le-am putea valorifica la un moment dat, ținând seama de sfârșitul războiului, să anticipăm asupra acestei soluții, atunci când Germania însăși n-a făcut-o, adică n-a declarat un statut special în ce privește aceste teritorii. Ceea ce am considerat esențial pentru noi totdeauna este așezarea neamului nostru pe bază de frontiere etnice și, în principal, prin restabilirea drepturilor noastre asupra teritoriului Transilvaniei.

Aceasta a fost acțiunea noastră diplomatică de căpetenie și întotdeauna am susținut că problemele din Apus sunt legate de problemele din Răsărit, atât de indisolubil, încât România nu poate să formuleze un punct de vedere în problemele Răsăritului, înainte de a cunoaște soluția în problemele Transilvaniei.

Pe de altă parte, în problema Răsăritului ne dăm seama că aceasta este o soluție care nu poate să depindă de noi, că ea va face obiectul mării formule de pace prin care se va soluționa toată situațiunea Rusiei, indiferent de drepturile pe care le-am avea la despăgubiri pentru toate prejudiciile pe care le-a suferit neamul românesc, de la 1917 până azi, în contra Rusiei.

Indiferent de prejudiciile pe care le-a suferit neamul românesc de pe urma ocupației și agresiunii din 1940, ceea ce ne preocupa pe noi era ca să nu facem ca, prin formularea unui punct de vedere politic în această problemă, să pară că înlesnim deschiderea unor ipoteze de satisfacție a României la Răsărit, care să-i poată micșora poziția revendicărilor sale legitime la Apus. Aceasta a fost

marea noastră preocupare de căpetenie: ca să nu ne slăbim poziția în ce privește drepturile asupra Transilvaniei.

Desigur, dacă mâine problema rusă va căpăta o soluție europeană, dacă Rusia va fi considerată că constituie un element de apăsare comună asupra continentului și dacă împotriva ei sau a comunismului se vor adopta soluții internaționale care să îndiguiască sau să împartă teritoriul european al Rusiei pentru ca aceasta să nu constituie o nouă primejdie în viitor pentru Europa, desigur că România va fi actuală în această politică de soluționare a amenințării rusești. Atunci, fie revendicările de ordin etnic, fie prejudiciile de ordin patrimonial pe care le-a suferit România vor putea să fie cercetate și vor căpăta soluționarea, după cum problemele sale legate de această eventuală soluționare se vor pune atunci din punct de vedere al granițelor, al ordinii teritoriale, al frontierei naturale și al poziției neamului românesc în Răsărit și Marea Neagră.

Deocamdată, noi trebuie să pregătim întregul material documentar pentru oricare din aceste ipoteze. Și aceasta fiind o problemă esențialmente de apărare militară, cred că trebuie să pregătim această ipoteză și din punctul de vedere al granițelor, și din punctul de vedere al prejudiciilor, pe care armata poate să le cunoască mai bine decât oricine și împreună cu Ministerul de Finanțe să stabilească elementele de întocmire din punctul de vedere al diferitelor ipoteze de ordin militar, care se pot pune în întreaga soluționare a problemei rusești din Răsărit.

Aș mai adăuga la aceasta nevoia ca la secțiunea specială a Transilvaniei, care se ocupă de consecințele actului de la Viena, să pregătim și prin armată tot materialul documentar asupra pierderilor pe care le-am suferit, asupra tuturor instalațiilor, asupra tuturor contribuțiilor românești la care a participat armata: mă refer la fortificațiile, cazărțile, spitalele pe care armata le-a construit, pentru ca materialul nostru documentar să aibă pecetea celei mai autentice verificări. [...]